

Αφροδίτη: Το άστρο της Αυγής

Επιστήμες / Αστρονομία - Αστροφυσική - Διάστημα

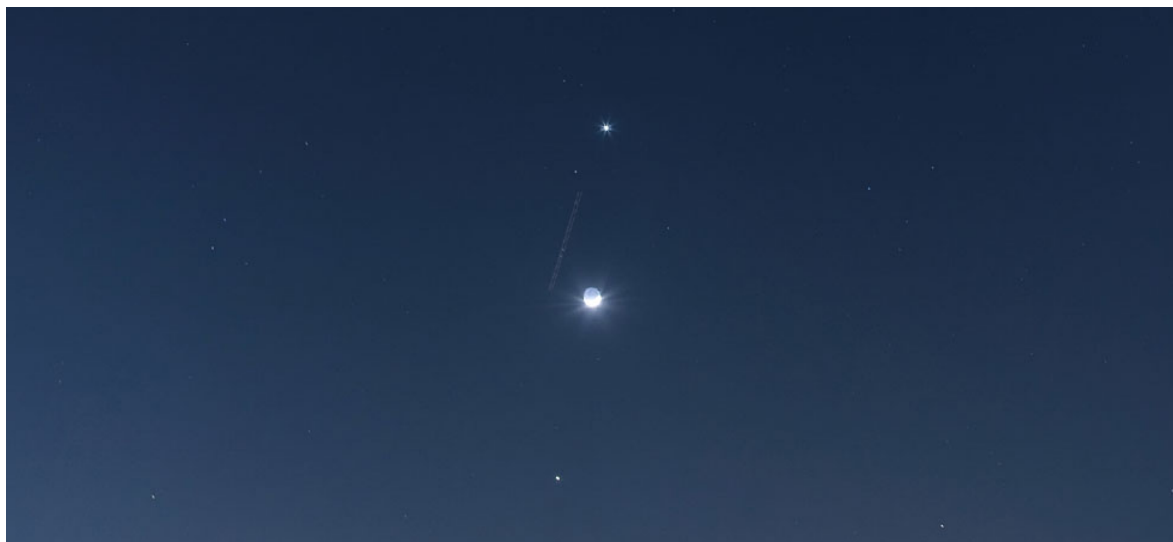
Στράτος Θεοδοσίου, Καθηγητής Ιστορίας & Φιλοσοφίας της Αστρονομίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Το «*άστρο της Αυγής*» δεν είναι άλλο από τη λαμπρή Αφροδίτη. Φυσικά η Αφροδίτη, κυριολεκτώντας, δεν είναι άστρο, αλλά ένας υπέρλαμπρος πλανήτης που φαίνεται σε μας τόσο λαμπρός επειδή είναι πολύ κοντά μας. Πραγματικά, η Αφροδίτη είναι ο δεύτερος σε απόσταση από τον Ήλιο πλανήτης του ηλιακού μας συστήματος και το πιο λαμπρό ουράνιο σώμα μετά από τον Ήλιο και τη Σελήνη, αφού από όλους τους πλανήτες είναι εκείνος που πλησιάζει όσο κανείς άλλος τη Γη.

Το άστρο της Αυγής

*Της σκοτεινιάς την ομορφιά, γλυκά να αναμένεις...
Να νιώσεις το άστρο της Αυγής, του Σείριου το χάδι,
της Άρκτου την περπατησιά, στης νύχτας το
σκοτάδι...
Τότε θε να 'ρθει... ο οϊωνός... σαν λάμπει έτσι...
αγέρωχος..., λαμπρός Αυγερινός!*

Σύνοδος του Δία (κάτω) και της Αφροδίτη (επάνω), στον ουρανό του Τόκιο, στις 26 Μαρτίου του 2012. Σύνοδοι Αφροδίτης - Δία συμβαίνουν περίπου κάθε 13 μήνες, αλλά αυτή ήταν η καλύτερη για πολλά χρόνια στο Βόρειο Ημισφαίριο. Φωτ.: www.dvidshub.net, Yasuo Osakabe

Η «ομορφιά της σκοτεινιάς» είναι μια καταπληκτική εμπειρία. Αρχικά, ο λαμπρός Ήλιος κατακόκκινος οδεύει προς τη δύση του. Στο βάθος τα ολοπόρφυρα σύννεφα και οι φλογισμένοι ου-ρανοί του ηλιοβασιλέματος. Εικόνες μαγευτικές...

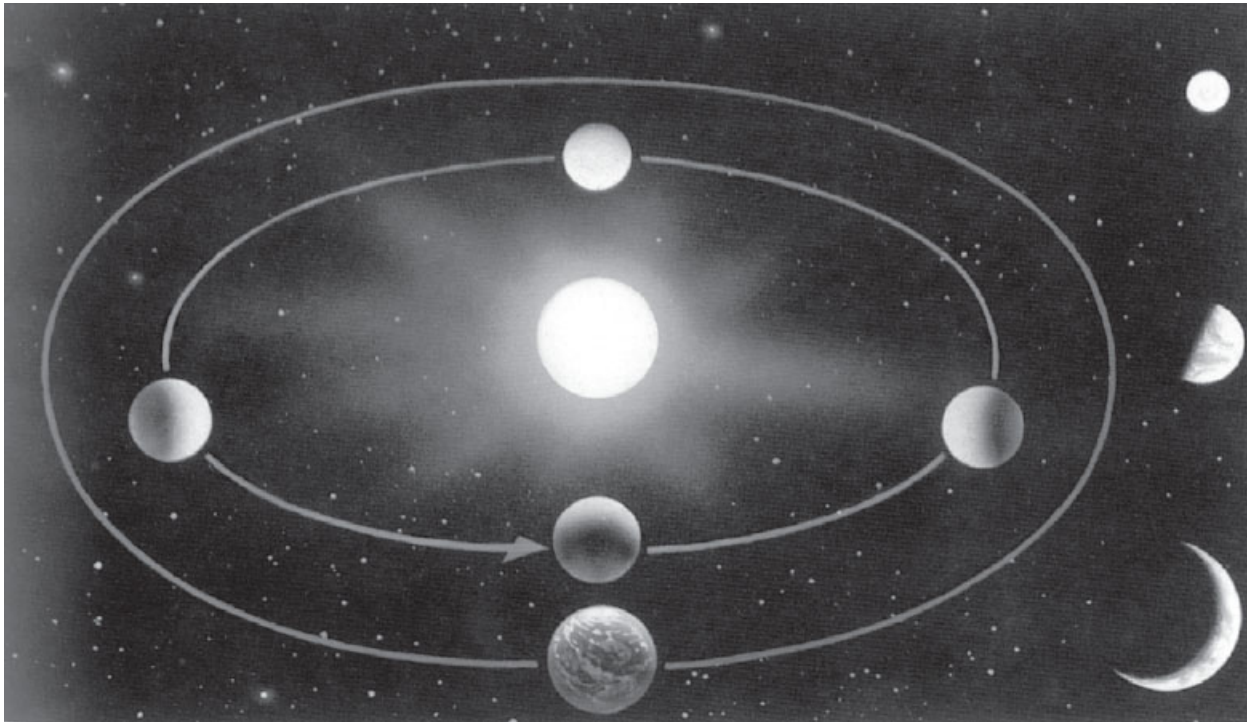
Αργά αργά σουρουπώνει και εκείνες τις στιγμές ο νοσταλ-γικός παρατηρητής του ουρανού αναμένει την «ομορφιά της σκοτεινιάς»..., τότε που σιγά σιγά εμφανίζονται τα λαμπρότερα άστρα του ουρανού, έστω κι αν δεν είναι άστρα, αλλά πλανήτες, όπως η λαμπρή Αφροδίτη, ο κόκκινος Άρης και ο γαλαζόμορφος Δίας.

Καθώς αχνοβραδιάζει, στο βάθος του ουρανού, εμφανίζονται οι αστερισμοί με τα λαμπρότερά τους άστρα. Ο Βώτης, με τον Αρκτούρο, η Λύρα του Ορφέα με τον Βέγα, ο Αετός με τον Αλ-τάιρ, ο Σκορπιός με τον Αντάρη, ο Ταύρος με τον Λαμπαδία ή Αλντεμπαράν, ο Ωρίωνας με τον Μπελτεγκέζ και τόσοι άλλοι.

Ωστόσο, στο βάθος του ουρανού εμφανίζεται ένα πραγματικό λαμπρό αστέρι, το λαμπρότερο του νυχτερινού ουρανού. Είναι ο μοναδικός Σείριος, το λαμπρότερο άστρο του αστερισμού του Μεγάλου Κυνός (α Canis Majoris). Η ονομασία του σημαίνει Στίλβων, δηλαδή σπινθηροβόλος και απαστράπτων γιατί -μο-λονότι είναι λευκός αστέρας- εντούτοις από καιρού εις καιρόν φαίνεται ποικιλόχρωμος και με μεταβλητό φως. Ο αστέρας αυ-τός έχει συνδέσει τη λαμπρή μορφή του με τους μύθους και τους θρύλους όλων σχεδόν των λαών της Γης.

Στον Βορρά εμφανίζεται, η Μεγάλη Άρκτος, η κορωνίδα του βόρειου ουρανού. Η αθανασία του μύθου την ακολουθεί μέχρι σήμερα, αφού παριστάνει στον έναστρο νυχτερινό ουρανό τη νύμφη Καλλιστώ, τη μονάκριβη θυγατέρα του βασιλιά

Λυκάο-να και μητέρα, από τον Δία, του θρυλικού Αρκάδα, του ομώνυμου ήρωα της Αρκαδίας. Ο Αρκάς συμβολίζει στον ουρανό τον αστερισμό της Μικρής Άρκτου. Ο παραπόλιος αυτός αστερισμός έχει ως λαμπρότερο αστέρι του, τον Πολικό αστέρα (Polaris), το σήμα κατατεθέν του βόρειου πόλου του ουρανού.

Οι φάσεις της Αφροδίτης:

Η Αφροδίτη είναι ο πιο κοντινός πλανήτης στη Γη και βρίσκεται πλησιέστερα στον Ήλιο απ' ό τι ο πλανήτης μας. Λόγω αυτού του γεγονότος η Αφροδίτη εμφανίζει φάσεις όπως η Σελήνη. Στο σχήμα φαίνονται οι ελλειπτικές τροχιές της Αφροδίτης και της Γης γύρω από τον Ήλιο. Όταν η Αφροδίτη βρίσκεται στην αντί-θετη πλευρά του Ήλιου, απ' ό τι η Γη, φωτίζεται ολόκληρη, ενώ αντί-θετα όταν βρίσκεται μεταξύ της Γης και του Ήλιου βλέπουμε μόνο το ηλιοφώτιστο ημισφαίριό της. Οι φάσεις της φαίνονται στο δεξί άκρο του σχήματος.

Η Αφροδίτη, ως εσωτερικός πλανήτης, παρουσιάζει φάσεις τις οποίες παρατήρησε ο Γαλιλαίος με το τηλεσκόπιό του, το 1610. Οι παρατηρήσεις του αυτές έδειξαν ότι η Αφροδίτη βρίσκεται πλησιέστερα στον Ήλιο απ' ό τι η Γη και αυτή η παρατήρηση ήταν μια από τις αποδείξεις για την ισχύ του ηλιοκεντρικού συστήματος.

Το φαινόμενο μέγεθος της Αφροδίτης κυμαίνεται από $m = -3,3$ έως $m = -4,3$ και αυτό επειδή ως εσωτερικός πλανήτης, όπως αναφέραμε ήδη, παρουσιάζει φάσεις. Στο μέγιστό της με φαινόμενο μέγεθος $m = -4,3$ είναι το τρίτο κατά σειρά λαμπρότερο ουράνιο σώμα στον ουρανό μετά τον Ήλιο ($m = -26,8$) και την πανσέληνο, τότε που η Σελήνη παρουσιάζει φαινόμενο μέγεθος $m = -12$.

Το «*άστρο της Αυγής*» λοιπόν δεν είναι άλλο από τη λαμπρή Αφροδίτη, που δεν είναι άστρο, αλλά ένας υπέρλαμπρος πλανήτης.

Η Αφροδίτη ήταν γνωστή από τους αρχαίους χρόνους, καθώς -λόγω της λαμπρότητάς της- διακρίνεται πολύ εύκολα στον νυχτερινό ουρανό. Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Εωσφόρος (έως+φέρω), δηλαδή αυτός που φέρνει την «έως-ηώς» (αυγή = φως), όταν εμφανιζόταν νωρίς το πρωί, στην ανατολή, λίγες ώρες, περίπου τρεις, πριν ανατείλει ο Ήλιος (λυκαυγές). Αυτό συμβαίνει για τρισήμισι περίπου μήνες στο έτος.

Όταν όμως η Αφροδίτη εμφανιζόταν το απόγευμα, σαν ένα λαμπρό «αστέρι» στη δύση, λίγες ώρες μετά το ηλιοβασίλεμα, κατά το σούρουπο (λυκόφως), ονομαζόταν Έσπερος, δηλαδή απογευματινό, εσπερινό «αστέρι». Έτσι, για μερικές εβδομάδες κάθε επτά μήνες είναι το λαμπρότερο ουράνιο σώμα στα δυτικά του ουρανού κατά το βράδυ. Το χρονικό αυτό διάστημα, η Αφροδίτη εμφανίζεται είκοσι φορές λαμπρότερη από τον Σείριο, που είναι το λαμπρότερο αστέρι του νυχτερινού ουρανού

Ο λαός μας αντίστοιχα την ονομάζει Αυγερινό, όταν εμφανίζεται ως πρωινό «αστέρι» και Αποσπερίτη (από+εσπέρας), όταν εμφανίζεται μετά το λυκόφως.

Η λαμπρή Αφροδίτη, ως Αυγερινός, συντροφεύει πάντα την ευκολοδιάκριτη Πούλια, δηλαδή το ανοιχτό σμήνος των Πλειάδων, που βρίσκεται μέσα στο ευρύτερο ρεύμα του αστερισμού του Ταύρου στον έναστρο πρωινό ουρανό. Γι' αυτό τον λόγο ο αγροτικός λαός μας, κυρίως οι γεωργοί και οι κτηνοτρόφοι, στα δημοτικά τραγούδια ύμνησαν αυτά τα ουράνια σώματα (Αυγερινός και Πούλια) που τους συντρόφευαν και τους συντροφεύουν στις αγροτικές δουλειές τους νωρίς το πρωί.

Πηγή: Στράτου Θεοδοσίου, «Ο Αχός του Σύμπαντος. Αστρονομία - Μυθολογία - Χρόνος», Εκδόσεις: ΔΙΑΥΛΟΣ (περισσότερα στο: <https://www.pemptousia.gr/?p=71514>)

<http://bit.ly/1qOCe60>